

خلاصه طرح «موج اول پایش فضای فرهنگی دانشگاه فردوسی مشهد»

تدوینگر طرح: جناب آقای دکتر حسین اکبری

این طرح در سال ۱۳۹۵ در گروه مطالعات و برنامه‌ریزی فرهنگی - اجتماعی با همکاری دکتر حسین اکبری به عنوان مجری طرح انجام گردید.

بر اساس الگوی کلی پایش فضای فرهنگی - اجتماعی دانشگاه که در کارگروه پایش دانشگاه تهیه و تنظیم شده است، اهداف فرعی مطالعه بشرح زیر می‌باشد:

شناسایی مصرف و فعالیتهای فرهنگی دانشجویان دانشگاه

شناسایی نگرشها و رفتارهای دینی دانشجویان دانشگاه

شناسایی نحوه گذران وقت دانشجویان دانشگاه

شناسایی وضعیت سرمایه اجتماعی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان دانشگاه

شناسایی وضعیت آسیبهای اجتماعی دانشجویان دانشگاه

شناسایی وضعیت ارزشها و نگرشهای دانشجویان دانشگاه

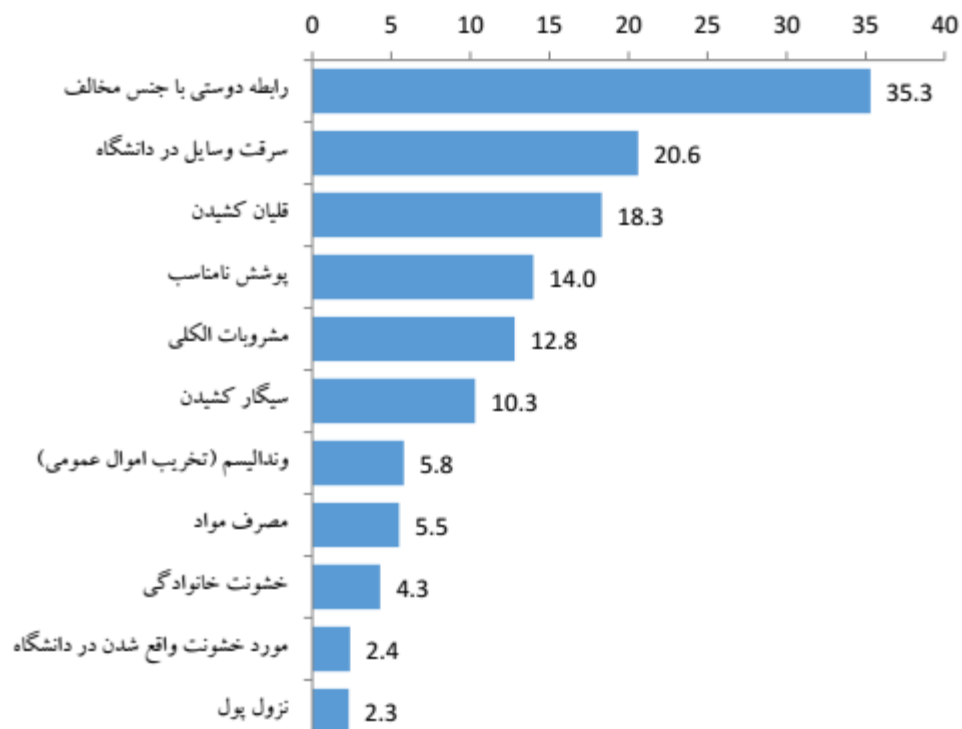
شناسایی وضعیت نشاط و امید دانشجویان دانشگاه

جامعه آماری در این مطالعه کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ در کلیه مقاطع در حال تحصیلی بود.

با توجه به تعیین ۴۰ نفر بعنوان حداقل حجم نمونه موثر در هر دانشکده، تعداد حجم نمونه در هر مطالعه (۷ مطالعه) ۵۶۲ نفر تعیین شده است. در نهایت حجم نمونه گردآوری شده در کل هفت پیمایش، ۴۱۷۲ نفر از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد را در بر گرفته است.

جمع‌بندی از وضعیت آسیبهای اجتماعی دانشجویان

بررسی میزان شیوع انواع آسیب‌ها و ناهنجاریهای اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه نشان می‌دهد که داشتن رابطه دوستی با جنس مخالف با ۳۵.۳ درصد بالاترین میزان شیوع را دارد و سرقت وسایل دانشجویان با ۲۰.۶ درصد در رتبه بعدی قرار دارد. از سوی دیگر میزان عضویت دانشجویان در فرقه‌های انحرافی در حد بسیار پایین بوده و موارد مربوط به خشونت در آنها کم می‌باشد.

جدول ۱۴۱. مهمترین چالش‌ها و نقاط قوت وضعیت آسیب‌های اجتماعی دانشجویان

نقاط قوت	چالش‌ها (نقاط ضعف)
<ul style="list-style-type: none"> کم بودن میزان مصرف مواد مخدر صنعتی مثل شیشه درگیری پایین دخترها با مصرف مواد چهارگانه پیشرفته نبودن رابطه با جنس مخالف در اکثر روابط پایین بودن نقش عوامل مربوط به تحصیل در اقدام به خودکشی پایین بوده اعمال خشونت امیز در محیط دانشگاه نسبت به محیط خارج از دانشگاه پایین بودن نسبی میزان خشونت در بین دانشجویان پایین بودن قابل توجه پوشش نامناسب در محیط دانشگاه نسبت به خارج از دانشگاه در بین افراد بدحجاب پایین بودن نسبی بدحجابی در بین دانشجویان 	<ul style="list-style-type: none"> مصرف نسبتا بالای مواد چهارگانه بویژه سیگار و قلیان نقش پررنگ محیط خارج از دانشگاه در مصرف مواد چهارگانه شیوع نسبی ارتباط با جنس مخالف وجود نیازهای جنسی متراکم در دانشگاه رواج نسبی برخی افعال بزهکارانه در بین دانشجویان

نقاط قوت:

مهمترین نقاط قوت وضعیت آسیب‌های اجتماعی دانشجویان به شرح زیر می‌باشد:

- **کم بودن میزان مصرف مواد مخدر صنعتی مثل شیشه:** بطور کلی دانشجویان به میزان کمی (حدود ۵ درصد) سابقه مصرف مواد مخدر داشته‌اند در این میان نیز مصرف مواد صنعتی در بین دانشجویان کمتر از میانگین‌های شایع در جامعه می‌باشد و دانشجویان درگیر بیشتر مواد سنتی مصرف می‌کنند.
- **درگیری پایین دخترها با مصرف مواد چهارگانه:** دانشجویان دختر درگیری بسیار کمی با مصرف مواد بویژه مواد مخدر دارند. هر چند مصرف مشروبات تا اندازه‌ای نگران‌کننده است.
- **پیشرفته نبودن رابطه با جنس مخالف در اکثر روابط:** علی‌رغم شیوع نسبی روابط با جنس مخالف، بیشتر این روابط در سطح روابط عاطفی با شدت پایین می‌باشد و دانشجویان چندان درگیر روابط پیشرفته مانند روابط جنسی با جنس مخالف نیستند.
- **پایین بوده اعمال خشونت آمیز در محیط دانشگاه نسبت به محیط خارج از دانشگاه:** دانشجویان در محیط دانشگاه کمتر از محیط بیرون از دانشگاه درگیر رفتارهای خشونت آمیز می‌شوند.
- **پایین بودن نسبی میزان خشونت در بین دانشجویان:** علی‌رغم وجود تعداد زیادی جوان در یک محیط ولی میزان رفتارهای خشونت آمیز در محیط دانشگاه بطور قابل ملاحظه‌ای پایین‌تر از محیط خارج از دانشگاه می‌باشد.
- **پایین بودن نسبی بدحجابی در بین دانشجویان:** مطابق با نتایج تحقیق نوع پوشش دانشجویان در محیط دانشگاه عمدتاً متعارف بوده و دانشجویان کمتر پوشش نامناسب را در محیط دانشگاه استفاده می‌کنند.
- **پایین بودن قابل توجه پوشش نامناسب در محیط دانشگاه نسبت به خارج از دانشگاه در بین افراد بدحجاب:** در بین دانشجویانی هم که دارای پوشش نامناسب هستند، عمدتاً در خارج از دانشگاه از پوشش نامتعارف استفاده می‌کنند و در محیط دانشگاه پوشش شان عمدتاً متعارف است.

چالش‌ها (نقاط ضعف)

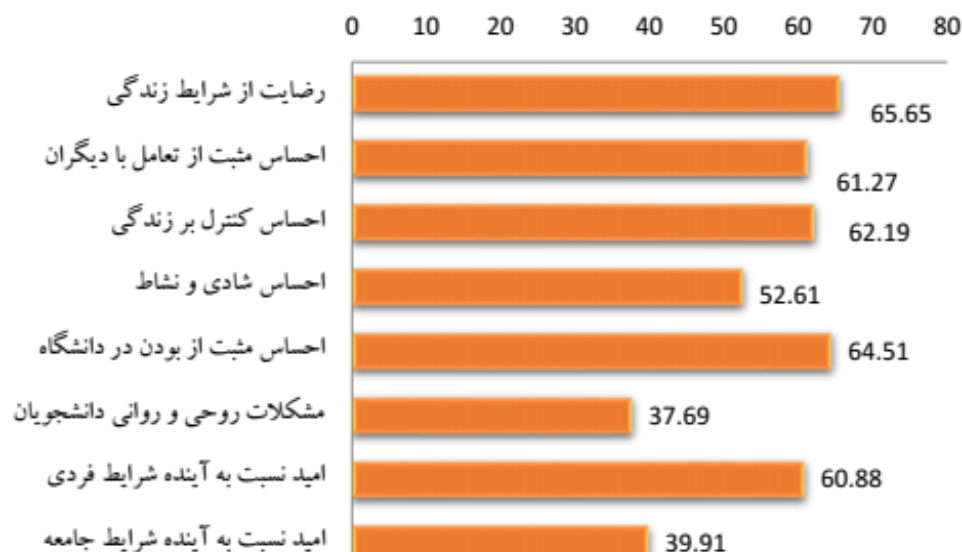
مهمترین چالش‌های موجود در حوزه آسیب‌های اجتماعی دانشجویان به شرح زیر می‌باشد:

- **مصرف نسبتاً بالای مواد چهارگانه بویژه سیگار و قلیان:** بطور نسبی دانشجویان درگیر مصرف مواد چهارگانه بویژه مصرف سیگار و قلیان هستند. این امر بویژه در بین دانشجویان پسر شیوع بیشتری دارد و دانشجویان دختر بسیار کمتر به سمت مصرف این مواد گرایش دارند.
- **نقش پررنگ محیط خارج از دانشگاه در مصرف مواد چهارگانه:** مطابق با نتایج تحقیق عمده دانشجویان درگیر در مصرف مواد چهارگانه یا قبل از دانشگاه درگیر مصرف بوده اند یا در زمان دانشجویی عمدتاً در محیط خارج از دانشگاه این موارد را مصرف می‌کنند.
- **شیوع نسبی ارتباط با جنس مخالف:** تقریباً از هر ۳ دانشجو یکی درگیر رابطه با جنس مخالف است. این امر نشان از شیوع نسبی این مساله در بین دانشجویان است.
- **وجود نیازهای جنسی متراکم در دانشگاه:** با توجه جوانی دانشجویان و مشکل ازدواج، بحث فشارهای جنسی در نتیجه تراکم نیازهای جنسی در دانشگاه وجود دارد. این امر در پاره موارد باعث ایجاد روابط جنسی خارج از چارچوب بوسیله دانشجویان می‌باشد.
- **بالا بودن فکر، ایده و اقدام به خودکشی در بین دانشجویان:** مطابق با نتایج تحقیق از هر ۴ دانشجو یک نفر تا کنون به فکر خودکشی افتاده است. این امر نشان دهنده شیوع بالای فکر خودکشی و در نهایت اقدام به خودکشی در بین دانشجویان می‌باشد.
- **رواج نسبی برخی افعال بزهکارانه در بین دانشجویان:** برخی از افعال بزهکارانه به نظر دانشجویان در دانشگاه رواج نسبی دارد. بویژه افعالی انحرافی که در زمینه تحصیلی و رفتاری در برخی دانشجویان وجود دارد.

جمع‌بندی از وضعیت امید و نشاط دانشجویان

میانگین رضایت از شرایط زندگی دانشجویان ۶۵.۶۵ می‌باشد که در حد رضایت نسبی دسته بندی می‌شود. میانگین احساس مثبت دانشجویان از تعامل با دیگران ۶۱.۲۷ میانگین احساس کنترل بر زندگی ۶۲.۱۹ است. همچنین احساس شادی و سعادتمندی دانشجویان ۵۲.۶۱ و احساس مثبت از بودن در دانشگاه ۶۴.۵۱ می‌باشد.

در جداول این بخش وضعیت نشاط و امید دانشجویان پاسخگو به تفکیک هر معرف مورد بررسی قرار گرفت. در این قسمت نتایج حاصل از شاخص‌های ترکیبی موارد مورد بررسی آورده می‌شود. نمودار زیر میانگین (دامنه ۰ تا ۱۰۰) وضعیت دانشجویان در ابعاد مختلف نشاط و امید آورده شده است.

وضعیت امید و نشاط دانشجویان:

بررسی یافته‌های مطالعه وضعیت امید و نشاط دانشجویان نشان داد که در این حوزه دانشجویان با چند چالش و چند نقطه قوت مواجه هستند. در ادامه مهمترین نقاط قوت و چالش‌های دانشجویان در حوزه امید و نشاط بررسی خواهد شد.

جدول ۱۳۷. مهمترین چالش‌ها و نقاط قوت وضعیت امید و نشاط دانشجویان

نقاط قوت	چالش‌ها (نقاط ضعف)
<ul style="list-style-type: none"> بالا بودن امید دانشجویان به آینده فردی خود احساس مثبت از بودن در دانشگاه در بین اکثر دانشجویان احساس نزدیکی به اعضای خانواده و خویشان شیوع پایین مشکلات روحی و روانی در بین دانشجویان 	<ul style="list-style-type: none"> احساس شادمانی نسبتاً پایین دانشجویان میزان پایین امید به آینده کشور احساس دوری با اکثریت اعضای جامعه نقش برجسته مشکلات مالی در فشارهای روانی دانشجویان

نقاط قوت:

بطور کلی با بررسی سوالات مربوط به امید و نشاط در بین دانشجویان می‌توان ۴ نقطه قوت را شناسایی کرد:

- **بالا بودن امید دانشجویان به آینده فردی خود:** بطور نسبی اکثریت دانشجویان به آینده شرایط فردی خود امیدوار هستند به گونه ای که بیشتر از نیمی از دانشجویان امید زیادی به تشکیل خانواده و زندگی مناسب در آینده و پیشرفت علمی شخصی دارند. همچنین تمید به آینده تحصیلی و کاریشان نیز نسبتاً مطلوب می‌باشد.
- **احساس مثبت از بودن در دانشگاه در بین اکثر دانشجویان:** مطابق با نتایج تحقیق بیشتر دانشجویان احساس مثبتی از بودن در دانشگاه دارند. ورود به دانشگاه و در کنار همکلاسی‌ها حس خوبی در دانشجویان ایجاد کرده است و درصد کمی از ورود به دانشگاه احساس پشیمانی دارند. همچنین بطور نسبی امیدوارند که با تلاش بیشتر می‌توانند به آینده علمی بهتری داشته باشند.
- **احساس نزدیکی به اعضای خانواده و خویشان:** دانشجویان دارای علقه اجتماعی نسبتاً خانواده در نظام اجتماعی دانشجویان دارای جایگاه مهمی است که می‌تواند در ارتقای فردی و اجتماعی آنها جایگاه مهمی داشته باشد.
- **شیوع پایین مشکلات روحی و روانی در بین دانشجویان:** بررسی میزان شیوع انواع مشکلات و اختلالات روانی در بین دانشجویان نشان داد که میزان شیوع این اختلال‌ها بطور متوسط در کمتر از ۱۰ درصد دانشجویان وجود دارد. هر چند همین میزان نیز می‌تواند قابل توجه باشد و باید به آن توجه شود.

چالش‌ها (نقاط ضعف)

مطابق با نتایج مهمترین چالش‌های پیش روی دانشجویان در حوزه امید و نشاط اجتماعی عبارتند از:

- **احساس شادمانی نسبتاً پایین دانشجویان:** یکی از مهمترین چالش‌های دانشجویان در این حوزه پایین بودن سطح شادمانی و نشاط اجتماعی در بین دانشجویان است. تقریباً تنها یک سوم دانشجویان احساس شادمانی بالایی دارند و بسیاری از آنان دارای سطح نشاط پایینی هستند.
- **میزان پایین امید به آینده کشور:** یکی از دیگر از چالش‌های حوزه امید و نظار دانشجویان، سطح پایین امیدواری دانشجویان نسبت به آینده کشور است. این امر می‌تواند تاثیر بسیاری در رفتارها و نوع تفکرات دانشجویان برای آینده داشته باشد. عدم شادمانی و امید به آینده کشور می‌تواند موتور برای به جریان‌های مهاجرتی دانشجویان به خارج از کشور محسوب شود. همچنین این عدم امیدواری می‌تواند در احساس تعلق دانشجویان به جامعه خود نیز تاثیرگذار باشد.
- **احساس دوری با اکثریت اعضای جامعه:** همچنانکه اشاره شد دانشجویان احساس نزدیکی زیادی نسبت به اعضای خانواده و خویشان خود دارند اما احساس نزدیکی کمی با کلیت اعضای جامعه در خود احساس می‌کنند. در حقیقت احساس نزدیکی دانشجویان بیشتر خاص گرایانه است تا عام گرایانه.
- **نقش برجسته مشکلات مالی در فشارهای روانی دانشجویان:** مشکلات مالی و درسی، مشکلاتی هستند که بیشترین تاثیر را بر وضعیت روانی دانشجویان دارند. بویژه مشکلات مالی و عدم ثبات و تامین مالی نگرانی‌هایی را برای دانشجویان فراهم ساخته است.